

DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-9896-2021-53

INFRASTRUKTURA V KRAJSKÝCH MĚSTECH ČESKÉ REPUBLIKY Z MEDIÁLNÍHO POHLEDU

Infrastructure in regional capitals of the Czech Republic from media point of view

JAN SUCHÁČEK¹

JAROSLAV KOUTSKÝ²

¹ Katedra regionální ekonomie a správy | ¹ Depart. of Regional Economics and Administration
Ekonomicko-správní fakulta | Faculty of Economics and Administration
Masarykova univerzita | Masaryk University
✉ Lipová 41a, 602 00 Brno, Czech Republic
E-mail: jan.suchacek@econ.muni.cz

² Katedra regionálního rozvoje a veřejné správy | ² Depart. of Regional Develop. and Public Administr.
Fakulta sociálně ekonomická | Faculty of Social and Economic Studies
Univ. Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem | Jan Evangelista Purkyně Uni. in Ústí nad Labem
✉ Moskevská 54, 400 96 Ústí nad Labem, Czech Republic
E-mail: jaroslav.koutsky@ujep.cz

Anotace

Tematická skladba příspěvků v celostátním televizním zpravodajství významně ovlivňuje mediální obrázek sledovaných území. Ohniskem zájmu předloženého článku pak jsou významné kategorie infrastruktury – tedy zdravotnictví, školství, vědy a dopravy a to na úrovni jednotlivých krajských měst. Cílem příspěvku je analyzovat a zhodnotit příspěvky, které se dotýkají vybraných částí infrastruktury a jsou vztahované k jednotlivým krajským městům v České republice. Zkoumány přitom budou příspěvky ve zpravodajských pořadech Události a Události, komentáře ve vysílání veřejnoprávní České televize a zpravodajském pořadu Televizní noviny ve vysílání televize Nova. Problematika bude uchopena především z kvalitativního pohledu. Jak se ukázalo, navzdory významu infrastruktury pro městský rozvoj je problematika v rámci celostátního televizního vysílání referujícím o této kategorii na úrovni krajských měst věnována dosti nízká pozornost.

Klíčová slova

infrastruktura, krajská města, sdělovací prostředky

Annotation

Thematic composition of contributions in the frame of national TV coverage affects media portrayals of investigated territories. The article focuses on important categories of infrastructure, such as healthcare, education, science and transportation at the level of individual regional capitals. The objective of the paper is to analyse and assess the contributions that deal with selected parts of infrastructure and are related to the individual regional capitals in the Czech Republic. We will concentrate on the news that appeared within the programmes Události and Události, komentáře broadcasted by public Czech TV and Televizní noviny in the frame of private TV Nova news reporting. The whole issue is evaluated mainly from qualitative perspective. As it turned out, in spite of the importance of infrastructure for urban development, the national TV news reporting does not pay sufficient attention to that category at the level of individual regional capitals.

Key words

infrastructure, regional capitals, media

JEL classification: R10, R19, O18, M30

1. Úvod

Role, kterou sehrává infrastruktura v rozvoji měst a regionů, je nenahraditelná. Prostorová distribuce jak fyzické, tak i sociální infrastruktury obvykle přibližně koresponduje s existujícím systémem osídlení a stejně tak se sociálně-ekonomickým významem jednotlivých měst a regionů (blíže viz např. Gregory et al, 2009). Podstatná je skutečnost, že se stav a vývoj infrastruktury různých typů dá ovlivnit prostřednictvím konkrétních politickohospodářských rozhodnutí a opatření.

Zatímco sociální infrastruktura je zaměřena na život a vývoj jednotlivců stejně jako celé společnosti, důležitost technické – především pak dopravní – infrastruktury pro územní celky různých velikostí bývá oprávněně přirovnávána k oběhu krve v lidském těle. Je nabitelná, že infrastruktura významným způsobem ovlivňuje vývojové možnosti a limity jednotlivých měst a regionů.

Tento článek se zabývá významnými kategoriemi infrastruktury – tedy zdravotnictvím, školstvím, vědou a dopravou a to na úrovni jednotlivých krajských měst. Nejedná se však o tradiční pohled na infrastrukturu v empiricko-fyzickém pojetí, ale perspektivu alternativní, tedy tu, která akcentuje zastoupení zdravotnictví, školství, vědy a dopravy v celostátním televizním zpravodajství.

Protože existující infrastruktura významně ovlivňuje prakticky všechny společenské aktivity a jejich prostorový průmět, je potřeba její analýzy ve sdělovacích prostředcích o to vyšší. V předcházejících studiích již bylo uvedeno, že televiznímu zpravodajství lze přisoudit ze všech v současnosti dostupných médií nejvyšší stupeň dopadu na publikum a stejně tak reprezentativnost (De Fleur a De Fleur, 2009, Nečas, 2009, McQuail, 2002, Bryant a Zlimann et al, 2002, Galtung a Ruge, 1965, Sucháček 2014 a 2015, Dearing a Rogers, 1996, Urminský, 2018 či Beníšková a Urminský, 2016).

Televizní zpravodajství významně přispívá k vytváření virtuálního obrazu příslušného území. Skutečné charakteristiky města nebo regionu tak mohou být zachyceny v televizním zpravodajství poměrně plasticky na straně jedné, ale mohou být též významně potlačeny na straně druhé. Tak se formuje virtuální obraz daného území, který může, ale také nemusí korespondovat s jeho reálnými atributy (Ashworth a Voogd, 1990). Klíčové jsou přitom informace, které se dostanou do mediálního sdělení samotného (viz např. Shoemaker a Reese, 1996 anebo Shoemaker a Vos, 2009).

Tvorba územní image na různých prostorových škálách je odrazem způsobu, jakým lidé získávají informace o daném území a dále způsobu interakce s příslušným územím. V případě osobních interakcí je nám území v určitém smyslu známé, avšak stále zde působí leckdy i značné množství filtrů, které ovlivňují naše představy o daném území. S rostoucí vzdáleností od příslušného místa zpravidla klesá počet osobních interakcí. V tomto případě jsou informace shromažďovány a předávány prostřednictvím zdrojů jiných, nežli jsou osobní zkušenosti (viz Rijnks a Strijker, 2013).

Právě psychologické vnímání prostoru, které nachází svou reflexi v mentálních mapách, spoludeterminuje prostorově diferencované chování individuálních entit a v agregované podobě pak také formování prostorových struktur. Děje se tak prostřednictvím výsledné podoby územní image v myslích obyvatelstva (viz například Anholt, 2013).

Pokud jde o účinky médií všeobecně, nejčastěji bývají zmiňovány následující (blíže viz Škodová, 2008):

- Zpětný účinek nastává tehdy, když „medializace“ ovlivňuje samotnou skutečnost.
- Lavinový účinek, kdy falešná představa o realitě, způsobená dojmy ze zpravodajství, zpětně ovlivňuje postoje a chování jednotlivců.
- Mainstreaming, kdy dochází ke spojení s hlavním proudem a přitom se vytrácí diference mezi odlišnými sociálními kategoriemi.
- Knowledge gaps zase spočívá v hypotéze o vědomostních, resp. informačních propastech, kdy rostoucí produkce masových médií a distribuce informací ve společnosti zvětšují i rozdíly ve vědomostech mezi privilegovanými a nep privilegiovanými sociálními vrstvami.
- Rezonance, kdy v realitě mimo sdělovací prostředky rezonuje potvrzení, že určitý televizní produkt se o tuto realitu opírá.
- Kultivační teorie vychází z předpokladu, že média jsou důležitým činitelem enkulturace, kultivujícím představy publika mediálního sdělení. Média přitom oslabují smysl příjemců pro realitu a nahrazují vnímání skutečnosti absorpcí mediálních konstruktů a obrazů.

S ohledem na nesporný význam televizního zpravodajství tedy bude v článku přiblíženo, jak je v tomto zpravodajství referováno o významných částech infrastruktury, což zahrnuje zdravotnictví, školství, vědu a dopravu. Výzkum přitom bude realizován na úrovni krajských měst České republiky.

2. Cíl a metody

Cíl předloženého článku spočívá v analýze a zhodnocení příspěvků odvysílaných v rámci celostátního televizního zpravodajství a vztažených k vybraným částem infrastruktury krajských měst České republiky. Problematika bude prozkoumána především z pohledu kvalitativního. Jedná se tedy o obsahovou skladbu celostátních televizních příspěvků se zaměřením na ty, které byly vztaženy k problematice zdravotnictví, školství, vědy a dopravy, a sice na úrovni krajských měst. V článku přitom musíme abstrahovat od ostatních částí infrastruktury, jako energetika či informatika. Tyto části infrastruktury se sice ve zpravodajství také vyskytovaly, avšak oproti ostatním kategoriím v podstatně nižší míře, což rozhodně s ohledem na jejich kardinální význam stojí za povšimnutí.

Celý článek je založen na vstupních datech, které mají charakter časových řad i průřezových údajů. Tyto údaje charakterizují obsahovou skladbu celostátních televizních příspěvků a to za období let 2004 - 2010. Naše pozornost je zaměřena na příspěvky ve zpravodajských pořadech Události a Události, komentáře ve vysílání České televize a zpravodajském pořadu Televizní noviny ve vysílání televize Nova. Sledované příspěvky tedy byly publikovány v hlavních vysílacích časech. Česká televize přitom představuje televizi veřejnoprávní, poskytující veřejnou službu v oblasti televizního vysílání, zřízenou zvláštním zákonem č. 483/1991 Sb.. Televize Nova pak v této analýze reprezentuje sféru komerční.

Statistické údaje o zpravodajských příspěvcích obou zmíněných televizních společností jsou založeny na kontinuálním výzkumu společností Media Tenor. Poskytovatel dat je na českém trhu významným neuniverzitním pracovištěm specializovaným na obsahovou analýzu sdělovacích prostředků. Media Tenor navíc disponuje širokým mezinárodním zázemím a know-how a to s ohledem na své zapojení do stejnojmenné světové sítě.

Již v předchozích výzkumech byla z pořízených dat vytvořena databáze. Tato databáze byla vytvořena prostřednictvím třídění, indexace a následného převodu dodaných dat. Podstatné je, že databáze umožňuje sledovat frekvence vysílání zpravodajských příspěvků podle zvoleného území, období vysílání, tematického zaměření a televizních pořadů. A právě kategorie tematického zaměření příspěvků se stala základnou pro pozitivisticky zaměřenou analýzu obsahu textů v příspěvcích. Obsahovou analýzu přitom možno vnímat jako metodu aplikovanou pro objektivní a systematické zachycení obsahu sdělení (viz například Krippendorff, 2013).

Tematicky mohou být jednotlivé příspěvky zařazeny do několika skupin, které jsou základem pro kvalitativní analýzu těchto příspěvků. Kromě témat v článku analyzovaných - tedy zdravotnictví, školství, vědy a dopravy - se jedná o bezpečnost, církev, dopravu, energetiku, EU všeobecně, globalizaci, historii, hospodářskou politiku, hospodářský život, informatiku, justici, kulturu, média, mezinárodní události, nehody, neziskový sektor, obranu a NATO, regiony, sociální politiku, společnost, sport, státní správu, stranickou oblast, zemědělství a životní prostředí.

3. Výsledky a diskuse

Tato část článku se zabývá jednotlivými částmi infrastruktury v krajských městech tak, jak se objevily v příspěvcích televizního zpravodajství České televize a televize Nova mezi lety 2004 až 2010. Zdravotnictví se ukázalo jako poměrně významné téma v rámci témat zde zkoumaných takřka ve všech krajských městech v zemi.

Ve dvou městech – a to v Českých Budějovicích a Karlových Varech – dokonce příspěvky o zdravotnictví představovaly třetí nejvyšší množství příspěvků ze všech hodnocených témat (viz také tabulka 1).

Výjimkou zde byla pouze Praha, kde nejvyšší místo ze zkoumaných infrastrukturních témat co do četnosti příspěvků obsadila doprava, která se umístila na pátém místě. Další výjimkou pak byla Plzeň, kde si nejlépe stála kategorie školství a věda, která zase obsadila místo druhé.

Tab. 1: Postavení tématu zdravotnictví v jednotlivých krajských městech v rámci televizního zpravodajství

Abecedně seřazená krajská města	Podíl příspěvků o zdravotnictví na celkovém počtu příspěvků z daného města (v %)	Příspěvky o zdravotnictví a jejich pořadí z hlediska četnosti na všech příspěvcích z daného města
Brno	7,1	5
České Budějovice	10,1	3
Hradec Králové	5,1	7
Jihlava	5,3	6
Karlovy Vary	9,7	3
Liberec	5,3	6
Olomouc	6,9	6
Ostrava	6,2	4
Pardubice	8,7	4
Plzeň	4,2	6
Praha	4,7	6
Ústí nad Labem	6,5	4
Zlín	7,8	4

Zdroj: interní materiály Media Tenor a vlastní výpočty

Tab. 2: Postavení tématu doprava v jednotlivých krajských městech v rámci televizního zpravodajství

Abecedně seřazená krajská města	Podíl příspěvků o dopravě na celkovém počtu příspěvků z daného města (v %)	Příspěvky o dopravě a jejich pořadí z hlediska četnosti na všech příspěvcích z daného města
Brno	4,1	6
České Budějovice	3,9	8
Hradec Králové	4,9	8
Jihlava	3,9	9
Karlovy Vary	1,8	11
Liberec	3,7	9
Olomouc	2,5	8
Ostrava	3,8	8
Pardubice	4,8	8
Plzeň	1,9	12
Praha	5,7	5
Ústí nad Labem	4,2	7
Zlín	3,3	9

Zdroj: interní materiály Media Tenor a vlastní výpočty

Tab. 3: Postavení tématu školství a věda v jednotlivých krajských městech v rámci televizního zpravodajství

Abecedně seřazená krajská města	Podíl příspěvků o školství a vědě na celkovém počtu příspěvků z daného města (v %)	Příspěvky o školství a vědě a jejich pořadí z hlediska četnosti na všech příspěvcích z daného města
Brno	1,9	13
České Budějovice	2,1	12
Hradec Králové	1,3	16
Jihlava	2,1	15
Karlovy Vary	0,4	21
Liberec	3,8	8
Olomouc	1,3	12
Ostrava	0,7	19
Pardubice	0,5	20
Plzeň	10,1	2
Praha	1,5	12
Ústí nad Labem	1,1	16
Zlín	2,2	13

Zdroj: interní materiály Media Tenor a vlastní výpočty

Ve sféře zdravotnictví se příspěvky zabývaly namnoze hygienickými standardy a činností hygienických stanic, dále nemocnicemi, resp. dalšími zdravotnickými zařízeními, zdravotním stavem obyvatel, epidemiemi, pandemiemi, ale též zdravotnickým výzkumem. Pozornost byla také zaměřena na různé druhy nemoci, ale bez výraznější prostorové diferenciaci. V zásadě se ale zdravotnictví dostávalo prakticky ve všech sledovaných městech pozornosti problematice adekvátní. To však již v podstatně menší míře platí o dalších zkoumaných kategoriích infrastruktury.

Tabulka 2 ukazuje postavení tématu doprava na úrovni jednotlivých krajských měst a to v celostátním televizním zpravodajství. Jak již bylo řečeno, doprava obsadila nejvyšší místo, pokud jde o množství příspěvků v hlavním městě Praze. Poměrně vysoko mezi zkoumanými tematickými kategoriemi si stojí doprava také v Brně, což není nijak překvapující, neboť se jedná o druhé největší dopravní centrum v zemi. Jednalo se zde především o příspěvky z automobilové dopravy, dále městské hromadné dopravy a rekonstrukce či stavby nových silnic a dálnic. Na rozdíl o tématu zdravotnictví je již zde patrné, že by se problematika dopravy mohla objevovat v rámci televizního zpravodajství s ohledem na její význam častěji.

A konečně, pokud jde o oblast školství a vědy, prim zde hraje Plzeň, která si získala značnou pozornost v případě „turbostudentů“ na Právnické fakultě Západočeské univerzity (blíže viz tabulka 3). Zde se zcela hmatatelně projevovalo, jak může jedna událost ovlivnit mediální obrázek celého města či regionu.

Jak nám článek ukázal, sdělovací prostředky tendují k preferenci spíše neobvyklých anebo negativních zpráv, které jsou zpravidla bulvárního charakteru, což je souladné s předchozími studii. Školství a věda by si rozhodně zasloužily v televizním zpravodajství podstatně větší prostor, nežli tomu bylo dosud.

4. Závěr

Jak se prokázalo, ze zkoumaných kategorií infrastruktury je na úrovni krajských měst nejvyšší pozornost věnována zdravotnictví. O reflexi významu tohoto druhu infrastruktury se však jedná jen částečně, vždyť se mnohé zprávy týkaly výskytu různých druhů nemocí či zdravotního stavu obyvatel. V případě dopravy je již patrné určité podcenění významu tématu. Mediálně atraktivní dopravní nehody jsou totiž zařazeny do kategorie „nehody“ a zlepšování dopravní infrastruktury, resp. další rozvojově orientovaná témata v oblasti dopravy již nejsou mediálně tak zajímavá. A konečně, školství a věda se v celostátním zpravodajství o krajských městech vyskytly spíše sporadicky. Jedinou výjimku představuje město Plzeň a to v souvislosti s kauzou s diplomem na Právnické fakultě Západočeské univerzity, což však rozhodně není příklad hodný následování. Souhrnně lze konstatovat, že také v oblasti infrastruktury se projevil stejný fenomén jako v předchozích studiích spočívající v nedoceňování skutečností rozvojově orientovaných a celkovou kvalitu území pozitivně proměňujících. Naopak tématům bulvárního charakteru, která jsou z pohledu sdělovacích prostředků zajímavá, se dostalo pozornosti o poznání vyšší.

Literatura

- [1] ANHOLT, S., (2013). Beyond the Nation Brand: The Role of Image and Identity in International Relations. *Exchange: the Journal of Public Diplomacy*, vol. 2, no. 1, pp. 6-12. ISSN 2325-8543.
- [2] ASHWORTH, G. J., VOOGD, H., (1990). *Selling the City: Marketing Approaches in Public Sector Urban Planning*. London: Belhaven Press. ISBN 1-85293-008-X.
- [3] BENÍŠKOVÁ, T., URMINSKÝ, J., (2016). Mediální reflexe hospodářského života v krajských městech In *XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 804-810. ISBN 978-80-210-8273-1. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-103.
- [4] BRYANT, J., ZILLMANN, D., (2002). *Media effects: Advances in theory and research*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Publishers. ISBN 978-0-80586-450-2.
- [5] DEARING, J. W., ROGERS, E. M., (1996). *Agenda – setting*, Newbury Park, CA: Sage Publications. ISBN 978-0-76190-563-9.
- [6] DE FLEUR, M. L., DE FLEUR, M., (2009). *Mass Communication Theories: Explaining Origins, Processes, and Effects*. London: Pearson. ISBN 0-205-33172-6.
- [7] GALTUNG, J., RUGE, M., (1965). The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers. *Journal of Peace Research*, vol. 2, pp. 64-91. ISSN 0022-3433.
- [8] GREGORY, D., JOHNSTON, R., PRATT, G., WATTS, M., WHATMORE, S., (2009). *The Dictionary of Human Geography*. London: Wiley-Blackwell. ISBN 1-40513-288-4.
- [9] KRIPPENDORFF, K., (2012). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks: Sage. ISBN 978-1-4129-8315-0.
- [10] McQUAIL, D., (2002). *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-574-5.
- [11] NEČAS, V., (2009). Mediální kontext české zahraniční politiky. In: Kořan, M. (ed.) *Česká zahraniční politika v roce 2008*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, pp. 41-48. ISBN 978-80-86506-78-4.
- [12] RIJNKS, H. R., STRIJKER, D., (2013). Spatial effects on the image and identity of a rural area. *Journal of Environmental Psychology*, Vol. 36, pp. 103-111. ISSN 0272-4944. DOI: 10.1016/j.jenvp.2013.07.008.
- [13] SHOEMAKER, P., REESE, S., (1996). *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content*. New York: Longman. ISBN 0-8013-1251-5.
- [14] SHOEMAKER, P., VOS, T., (2009). *Gatekeeping Theory*. New York: Routledge. ISBN 978-0-41598-138-5.

- [15] SUCHÁČEK, J., (2014). European Themes within National TV News Reporting in the Czech Republic. In: *Proceedings of the 2nd International Conference on European Integration*, Ostrava: VŠB – TUO, pp. 644-650. ISBN 978-80-248-3388-0.
- [16] SUCHÁČEK, J., (2015). TV Reporting and Self-governing Regions in the Czech Republic. In: *5th Central European Conference in Regional Science*. Košice: Technical University of Košice, pp. 979-986. ISBN 978-80-553-2015-1.
- [17] ŠKODOVÁ, M., (2008). Zasazení konceptu agenda-setting do uvažování o médiích. In: Škodová, M. (ed.) *Agenda setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, pp. 11-13. ISBN 978-80-7330-151-4.
- [18] URMINSKÝ, J., (2018). Regions in TV news broadcasting: selected aspects on the example of the Czech Republic. *Folia Geographica*. vol. 60, no. 2, pp. 83-100. ISSN 1336-6157.

Příspěvek byl zpracován v rámci projektu MUNI/A/1250/2020 Vybrané moderní přístupy k regionálnímu rozvoji.